

Abstrakt

Uvolněný podíl nepředstavuje v našem právním řádu žádnou novinku. Za účinnosti obchodního zákoníku pojednávalo ustanovení § 113 odst. 5 a 6 ObchZ o pravidlech nakládání s uvolněným podílem, tehdejší právní úpravě však byla vyčítána mezerovitost, neúplnost a z toho plynoucí aplikační obtíže. Normovalo se, že uvolněný podíl přecházel na společnost, která jej mohla následně převést na jiného společníka nebo třetí osobu. Pokud nedošlo k převodu, musela společnost buď snížit základní kapitál, nebo rozdělit uvolněný podíl mezi ostatní společníky. V souvislosti s rekodifikací soukromého práva, která významným způsobem ovlivnila celou řadu souvisejících institutů, došlo také k liberalizaci společnosti s ručením omezeným a k oslabení vazby korporace s jejími společníky. Bylo vyslyšeno volání odborné veřejnosti po větší flexibilitě zákona, upřednostnění smluvní volnosti a rozšíření možností výkonu abandonního práva. Součástí této právní úpravy byla zásadně nová koncepce uvolněného podílu, zcela odlišná od dosavadní, postavená na principu zastoupení společníka, jehož účast ve společnosti zanikla. Zároveň je nová právní úprava uvolněného podílu v zákoně o obchodních korporacích poměrně komplexní a detailní, má tedy předpoklady pro to vyhnout se nutnosti vyplňovat mezery v právu ze strany soudů a činit tento institut atraktivnějším pro praxi.

Hlavním záměrem této práce je analyzovat, jakou právní povahu má uvolněný podíl v novém pojetí a jak se tato skutečnost promítá do právního řádu jako celku, jak koreluje s ostatními instituty a souvislostmi. Aktuální právní úprava se odklonila od dosavadního pojetí uvolněného podílu, přičemž tím, dovolím si tvrdit, nedocílila žádné optimalizace, nýbrž přinesla do právního řádu nekonzistenci a vnitřní rozpornost. Práce se zabývá obsahem uvolněného podílu, otázkou uvolněného podílu jakožto předmětu vlastnického práva nebo právními vztahy souvisejícími s uvolněným podílem, s přihlédnutím k zájmům, které jsou pro tyto vztahy určujícími, a zásadám korporátního práva.

Část práce se věnuje právním důvodům uvolnění podílu ve společnosti s ručením omezeným, a to jak jednotlivým důvodům, u nichž je vždy poukázáno na stěžejní otázky daného způsobu a na okamžik uvolnění podílu, tak obecné úpravě uvolnění podílu v návaznosti na ukončení účasti společníka ve společnosti. Právní úprava totiž v této otázce vykazuje poměrně značnou nepřesnost, která vyžaduje odstranění výkladem.

Dalším předmětem analýzy je také problematika vypořádání společnosti s bývalým společníkem, a to jak z pohledu ochrany práva na spravedlivé vypořádání samotného společníka, tak i z pohledu toho, jak je samotná společnost schopna tomuto požadavku čelit. Je nepochybné,

že problematika uvolněného podílu je problematikou výrazně technickou, resp. praktickou. Uvolnění podílu je pro společnost nežádoucím jevem, který ji zpravidla vystavuje ekonomickému zatížení, a to v důsledku povinnosti vypořádat bývalého společníka. Předmětem zkoumání je v této souvislosti rovněž otázka, jaký je účel úpravy uvolněného podílu a zda aktuální právní úprava umožní dosažení zamýšleného cíle.

Kromě povinnosti společnosti dostát svým závazkům vůči společníkovi a legitimním nárokům bývalého společníka hrají v tomto vztahu roli rovněž zájmy věřitelů a dalších oprávněných osob, např. dědiců, zaměstnanců apod. Zde totiž v první řadě zákonodárce musí pečlivě vážit nastavení pravidel, která by proporcionálně reflektovala ochranu těchto zájmů, aby nedocházelo k významné nerovnosti anebo zvýhodnění jedné či druhé skupiny. Dále pak s ohledem na obecně přijímanou širokou smluvní volnost je třeba zmínit, že společníci mohou úpravou ve společenské smlouvě tato pravidla pro vypořádání sami zásadně ovlivnit. V tomto kontextu je pozornost věnována také mezím těchto úprav ve společenské smlouvě.

Samostatným předmětem zkoumání je nakládání s uvolněným podílem. Do této problematiky vstupují nově zavedená pravidla pro zpeněžení uvolněného podílu a s tím související širší kompetence jednatele do tohoto procesu nejenom zasahovat, ale přímo tento proces regulovat. Nelze však přehlédnout zcela zjevný střet zájmů statutárního orgánu v této situaci, který je prohlouben koncepcí (zákonného) zastoupení bývalého společníka samotnou společností. V rámci této analýzy shledávám stávající právní úpravu jako nefunkční. Vágní požadavek přiměřenosti prodejní ceny uvolněného podílu poskytuje příliš velký prostor pro výklad tohoto pojmu při aplikaci v praxi – tento pojem si tak bude žádat upřesnění judikaturou. Vedle shrnutí nemnoha dosavadních závěrů doktríny k této otázce se práce věnuje tomu, jak lze na tento problém nahlížet.

Poněvadž je tato práce psaná v době již přijaté novely zákona o obchodních korporacích, jejíž účinnost nastala 1. 1. 2021, vycházím z platné právní úpravy a zároveň poukazuji na všechny relevantní změny. Nutno podotknout, že převážná část těchto změn reflektuje doposud odbornou veřejností identifikované zjevné chyby (gramatické, systematické, obsahové) právní úpravy. Nová právní úprava však s výjimkou pravidel pro uvolnění všech podílů ve společnosti a některých drobných změn při nakládání s uvolněným podílem nepřináší mnoho nového.

Klíčová slova: společnost s ručením omezeným, podíl, uvolněný podíl.